

GRUDAI

Štev. 4.

1931.

Leto VIII.

VSEBINA ZVEZKA 4.

JOŽA LOVRENČIČ: Božja sodba. — FRANCE GERŽELJ: Vstajenje. — M. N.: Pomladna tožba. — FRAN ŠTEFANIČ: Krčevina. — L. MÖSCHL: Medica z grobov. — TINE: Nedvignjeni zakladi. — Kotiček za dekleta. — Organizacija. — Listnica uredništva. — Za zabavo in smeh.

Celoletna naročnina „Grude“ znaša Din 30.—. Za dijake in vojake Din 20.—.
V podrobni prodaji stane „Gruda“ Din 3.—.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Ljubljana, Cankarjevo nabrežje št. 5/I. —
Rokopise je pošiljati uredništvu, naročnino, reklamacije, oglase itd. samo upravi.
Urejuje: Marija Novakova, Linhartova ulica 20.

Kartoteke in moderno
knjigovodstvo za
zadruge
knjižnice
družbe
vsa podjetja
gospodarske ustanove
itd.

NAJBOLJŠI

v materijalu
in
lepih opremah
so edino
GRITZNER

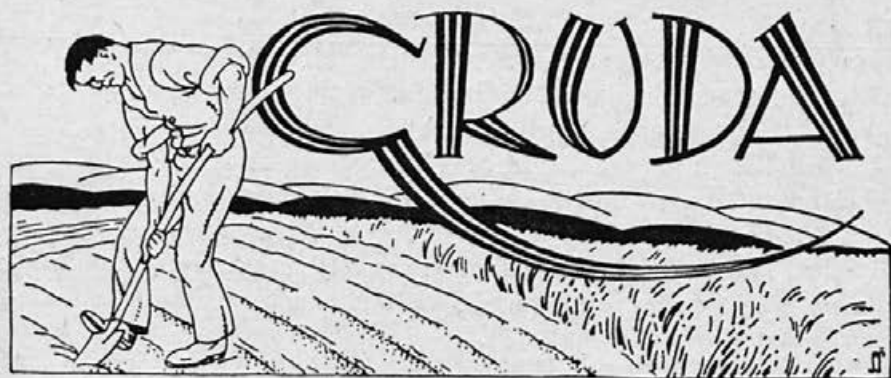
ADLER in KAYSER

šivalni stroji in kolesa, za dom in
obrt, pletilni švicarski stroj **DU-**
BIED.

Ugodni plačilni pogoji - pouk brez-
plačen samo pri

Josip Peteline
Ljubljana.

Nakažite
„Grudi“
naročnino!

MESTNIK
ZA KMETSKO
PROSVETO

Joža Lovrenčič:

Božja sodba.

Zgodovinska povest iz XVII. stoletja.

(Dalje.)

„Oho, Mihelič, ali si tudi ti še včerajšnji, da tako govoriš?“ so mu vrnil in se zasmejali.

„Saj smo vsi kakor eden,“ je pripomnil Mazolli; „bodi no pameten, ko veš, da držimo skupaj in ne dajemo potuhe delavcem, da bi jih kar meni nič tebi nič prevzemali drug drugemu!“

„Pa mi je ogljar danes na vse zgodaj le odpovedal!“ je dejal Mihelič in v njegovem glasu je bilo, kakor da ne dá dosti na Mazollijeve besede o fužinarski vzajemnosti.

„Jelenčev?“ je vprašal Klinar.

„Jelenčev! Sredi leta me je hotel pustiti na cedilu in trdo sem ga moral prijeti, da se je vdal in mi bo napravil toliko oglja, kakor sva se bila pogodila. Če se ne bi s katerim izmed vas zgovoril, ne bi kar tako pustil pri meni dela!“ je vztrajal Mihelič pri svoji sumnji.

„Sosed,“ mu je rekel Pibrovec, „ne išči med nami krivcev, tu bo kaj drugega po sredi!“

„Klemen vprašaj, mogoče ti on kaj pove!“ je namignil Jalen.

„Klemen?“ se je začudil Mihelič.

„Klemen, Klemen! Mladina ima svoje muhe, ki včasih hudo pikajo,“ je pripomnil sodnik Bobek.

Mihelič je pomolčal. Bil je v zadregi in ni vedel, kaj naj bi rekel na sodnikovo besedo, ki je čutil, da nekam meri.

„Če bi bil včeraj popoldne tam doli pred našo hišo,“ se je oglašil Jalen, „ko se je mladina kakor vsako leto na nageljev semenj lovila po cesti do Stočja, bi se zdaj ne čutil in bi vedel, da sta Klemen in Jelenčev tekmeča...“

„Otročarije!“ je zamahnil Mihelič z roko.

„Otročarije, res, a so najbrže le vzrok, da ti je Jelenčev odpovedal in te spravil v slabo voljo,“ je pomežiknil Kapus in se lokavomodro nasmehnil ter potrepljal Miheliča po ramenu, češ, naj mirno počaka in se ne jézi, ker se mladostna objestnost kmalu unese.

Miheliča ni strpelo več, da bi ostal pod lipo in se dalje menil. Krenil je proti domu slabše volje, nego je odšel. Mislil je na sina in bil prepričan, da je nalašč zaspal. Da, celo menil je, da ga je moral sin zjutraj slišati, ko je govoril z Jelenčevim.

„Bo že tako, kakor je povedal Jalen. O, mu že pokažem! Ali sem jaz v njegovih letih tako norel! Ni mi bilo drugega mar kakor delo, da je imel oče veselje z menoj. Vigenc in tovorjenje — drugega nisem poznal, zato pa imam danes nekaj pod palcem in na tri vigence lahko pokažem! Klemen pa — nič se ni vrgel po meni. Karte, kocke in pijača ga veselijo in zdaj, da bi začel še z ljubeznijo! Le čakaj, vajeti napnem, da boš vlekel, kakor bom jaz hotel in bo meni prav, ki ne maram dočakati, da bi moral na stare dni med navadne kovače!“ se je prijezil z razdraženimi mislimi Mihelič domov.

„Ali je v vigencih vse v redu?“ ga je sprejela žena, ko je stopil skozi vrata.

„V vigencih je že vse v redu, samo doma je nered, ki ga ne bom trpel!“ se je mož skoraj zadr.

Žena je kar ostrmela ob njegovem odgovoru.

„Kakšen nered?“ je hotela vedeti.

„Kje je Klemen? Ali misli, da je res že tak gospod, da bo polegal in spal, ko drugi delajo?“ je vzrožil, ne da bi ženi določeno odgovoril, in stopil v hišo, pustil odprta vrata in hodil od njih do stene, od stene spet k vratom in mahal z obema rokama pred se in tako zavračal ženine besede, zakaj žena se je bila postavila v vrata in zagovarjala Klemena.

„Glej ga, kakor hudournik si! Vzrasteš in vzkipiš, ko je najmanj treba. Ali ne privoščiš sinu malo veselja, ko je mlad! Ali je to kaj takega, če jo je ob sejmu malo potegnil? To pač še ni nered, da bi moral rohniti!“

„Pameten bi bil, pa bi bilo vse prav!“ jo je zavrnil, ne da bi se ustavil.

„Da ni pameten? Kaj pa mu moreš reči?“

„Boš že slišala,“ ji je odvrnil mož in ji ukazal, naj gre in pokliče sina, da mu pove, kod je hodil in kaj je delal prejšnji dan.

Zena je odšla, mož pa je nadaljeval svojo hojo od stene do vrat, od vrat do stene in vsakokrat, ko je prišel do vrat, pogledal izpod čela v vežo, odkoder so se vzpenjale stopnice v nadstropje. Če prihaja sin, da bi ga kar oddaleč že sprejel, kakor zasluži.

Še dokajkrat je premeril Mihelič hišo, preden se je vrnila žena, ki je pač povedala sinu, kako je oče razdražen, in ga že sama izprašala, kaj ima na vesti. Vrnila se je pred sinom in bila huda.

„Jelenčev je vsega kriv, Jelenčev! Ti bo že Klemen povedal in videl boš, da se po nepotrebem jeziš nad njim. O, ogljarja bi moral tako nagnati, da bi pomnil in bi se ne upal več prikazati v našo hišo!“ je skušala glasno poudariti, da sin ne zasluži prav nobenih očitkov.

Za materjo se je pojavil sin.

„Dobro jutro, gospod sin! Ali ste se dobro naspali?“ je zbodel oče Klemen, ne da bi odgovoril kaj ženi, ki se je ozrla in umaknila sinu, češ, naj kar hitro pove očetu, da ne bo po hiši stresal sitnosti, ki jih ni treba.

„Mati mi je povedala, da je bil Jelenčev tukaj,“ je začel Klemen.

„Bil je, bil in zdaj boš žgal oglje ti namesto njega, ki si ga s svojimi neumnostmi razdražil, da mi ne mara več delati,“ je oče trdo odgovoril.

„Kaj sem mu napravil?“ je vprašal sin užaljeno.

„To sam povej in ne izprašuj mene!“

„Pa poslušajte in se jezite! Pri Karlovčanu smo metali karte in Jelenčev je kar na lepem vzrastel in me začel obkladati s sleparjem in potem dejal, da ga že vi dovolj sleparite, pa sem se postavil...“

„Vidiš, za tvojo čast se je postavil in ti ga zato oštevaš!“ se je vmešala mati.

„Kar na lepem je vzrastel, praviš?“ je vprašal oče in predirno pogledal sina.

„Na lepem, kakor sem dejal. Jaz mu nisem dal s kartami povoda,“ je bil sin jezen. „Če je vam prav, da vas sme zmerjati s sleparjem in goljuhom, dobro, jaz takih besed ne prenesem!“

„Če boš zahajal med pijance, boš moral še marsikaj prenesti! Tako, s kartami mu nisi dal povoda, pa si mu ga dal s čim drugim?“ ni popustil oče.

„Nič drugega ni bilo,“ je dejal sin.

„Nič drugega? O, jaz pa vem, da je bilo! Seve, kar ti ne gre v račun, tega ne boš povedal! Ti povem pa jaz. Popoldne sta imela že nekaj...“

„Nič!“ ga je prekinil sin.

„Nič, seveda, nič, samo pri tekmi si ga razdražil, ko si mu prevzel dekle!“ je vedel oče.

„Kdo mu jo je prevzel, saj Lenka ga ne mara,“ se je izdal sin.

„Aha, zdaj sva pa skupaj! Lenka Lipkova, kaj? Njega ne mara, to se pravi, da mara tebe in da maraš tudi ti njo, ne? Iz te moke ne bo kruha,“ je prerokoval oče in napravil še z roko znamenje, da podkrepi svojo besedo.

„Bo!“

„Dokler sem jaz živ, ne! To si zapomni!“ je oče udaril z nogo ob tla.

„Kaj pa imate proti Lenki? Bogata je dovolj. Pa tudi, če ne bi imela nič, rada me ima in jaz njo tudi in vzameva se!“

„Nikoli!“

„Saj ni sama Lenka na svetu,“ je pripomnila mati in sin se je začudil, da ne drži z njim.

„Nikoli, razumeš?“ je ponovil oče, mati je pa odšla iz hiše v kuhinjo, ker je poznala sina in je vedela, da se ne bo vdal in bo hotel vedeti, zakaj mu oče ne pusti Lenke. Sama je vedela, zakaj; prav radi tega pa ni marala ostati v hiši in biti priča, kako bo mož utemeljil svojo nepopustljivost, ki ji je bila v tem slučaju všeč.

„Ne razumem,“ je sin ključoval.

„Pa boš razumel, če ti povem, da je bil njeni materi tvoj oče nekoč preubog in da ji tega nisem pozabil in ji hočem vrniti z obrestmi, če bi silila njena hči k nam!“

„Hahahahahaha!...“

Klemen je očeta s svojim smehom še bolj razdražil.

„Kar krohotaj se, poslušal me pa boš, če nočeš, da se boš še jokal! Nikjer ni zapisano, da bi moral pustiti tebi dom in vse, ko

si najstarejši!“ mu je zagrozil in mu še ukazal, naj ne postopa po hiši in naj gre za delom v vigenc.

Nič mu ni odgovoril sin, v kuhinjo je odšel, da pozajtrkuje. Tudi z materjo ni več govoril in ko je odšel, sta mislila oba, da sta mu izbila Lenko iz glave in srca, a sta se motila. Klemen se je v mislih zaklel, da Lenke ne pusti; fužinarjev sin je bil in preponosen, da bi pustil dekleta, ki ga ljubi, hribovcu in bi moral potem prenašati posmeh in porog, kako mu je ogljar zmešal račune. Ne, nikdar ne, in tudi če bi moral iti med navadne kovače!

V.

V zvoniku svetega Lenarta je odbilo sedem, kladiva so v vigencih obmolknila, mehovi niso več sopihali, v rojahl so zatvornice padle in kolesa so se ustavila in vigenčarji in vigenčarke so se po-

Znamenje, ki je kazalo popotniku do kod sega oblast kroparskega sodnika.

razgubili v vse tri konce Kroke, ki je bila že dolgo v senci, čeprav so se grebeni pod Jamnikom še zlatili v solncu in se je v njem še smejala Dobravška planota kakor obljubljena dežela in so žareli tam daleč onstran nje zelena Dobrča v varstvu visoke Begunjščice in njenega soseda širokoplečega Stola s svetim znamenjem mon-

štrance v rebri, katero je izoblikoval grušč njegovih plazov in drč in se je belo svetila na daleč, kakor bi blagoslavljal vso lepo Gorenjsko.

Cesta proti Lipnici je oživila. Vigenčarke, ki so še pravkar vihtele kladiva in kovale žeblje, so hitele s koši, cekarji in vrečami v sosedne vasi na kmete. Do noči so imele še čas, da povprašajo in poprosijo za majhen denar ali pa vbogajme tu tri krompirje, tam prgišče moke, tu malo zelenjave, tam žlico zaseke, in kjer bi naletale na peko, kos kruha. Prehitevale so se, zakaj vsaka je hotela biti prva, da je ne bi nagnali, ko pojde od hiše do hiše. Nekatere so krenile pod Karlovčanom na desno k bogatim Brezovičanom, odkoder jih je vodila pot na Češnjico k premožnim gruntarjem pa še v Rovte in Laze in na Polšico in na Njivice in še Ovšišo so obrale in se potem vračale ob Lipnici domov. Druge so obiskale in obšle vse tri Dobrave in potem, kakor jim je kazalo, ali Mišače doli ob Savi in onstran nje Globoko, kjer so se posebno zanašale na mlin, in še v Mošnje so stopile, ali pa so šle na Prezrenje, odkoder so zavile v Zaloše in od tam na Otoče in potem v reber in preko Dobrave tem bolj vesele, čim bolj so bile obložene in težko nesle.

Mrak jih je gnal domov in stare ženice so glasno molile, ko jih je pozdravljaj zvon svetega Lenarta z Ave Marijo ...

Zvon je bil že utihnil, ko je težko sopla in še molila po Gosposki ulici stara, betežna Prata, ki je stanovala v gorenjem koncu skoraj v Kotlu. Ko je prišla do Lipkove hiše, se je ustavila. Pred hišo je sedela na klopi Lenka.

„O, blagor tebi, ki si tako srečna, da ti ni treba na kmete in se lahko spočiješ, ko prideš iz vigenca!“ je dejala Prata.

„Srečna pa, srečna,“ ji je odvrnila Lenka z glasom, ki je bil prisiljen in ni razodeval prav nič sreče, in se je bridko nasmehnila.

Prata je odložila koš.

„Malo počijem, ko sem tako trudna. Težko me že nosijo noge,“ je povedala in prisedla.

„Mož te bo čakal in bo hud,“ ji je rekla Lenka, da bi se je kmalu odkrižala, zakaj ni se ji ljubilo govoriti in najrajši bi bila sama.

„O, moj Lenart pa ni hud, potrpežljiv je in vesel bo, ko bo videl, koliko sem nabrala! Boga zahvali, Lenka, če boš dobila tako dobrega moža, kakor je moj. Še zdaj bi me na rokah nosil, če bi me mogel!“

„Pa bi bila bolj suha, če bi hotela, da bi te še pestoval!“ ji je odvrnila Lenka in jo zbodla.

„Kaj morem, če mi vse tekne in se mi pozna,“ se je opravičevala Prata.

„Zato se pa Lenartu nič in je suh in tenak ko žebelj,“ jo je še dražila Lenka, da bi odšla.

„Suh in tenak ko žebelj, res, a je zato tudi trden in dober, dober! Saj sem rekla, Boga zahvali, če bo tvoj tak! No, saj nisi slabo izbrala. Včeraj sem videla, ko sta se dva pulila zate. Klemen se drži, Klemen!“

Lenka ni odgovorila, samo vzdihnila je.

„Kaj šele bo, če že zdaj vzdihuješ! Ali misliš, da te nima rad? Nič se ne boj, saj so včeraj vsi videli, kako je bil srečen, ko si mu dala nagelj. Jaz sem tudi videla, dobre oči imam za take stvari. Čakati boš že morala še, čakati, pa nič ne maraj! Stari ne bo trobil sodnemu dnevu, še kako leto in izpreči bo moral in potem ne boš več zdihovala, ko bo Klemen zagospodaril,“ je zaupno šepetala Prata in se hotela prikupiti Lenki.

„Pozno je,“ je rekla Lenka in vstala, kakor bi hotela v hišo.

Tudi Prata je vstala, oprtala koš, rekla, da se je spočila in da ji bo že še kaj drugič povedala, in voščila je lahko noč in odšla proti trgu in dalje v gorenji konec.

Lenka ni odšla v hišo. Sedla je spet na klop in se zamislila.

Ko je prišla iz vigenca in pomagala materi kuhati, ji je povedala, da sta bila zjutraj pri njih Lotričev Andrejec in Peer. Peer je hvalil Jelenčevega in prigovarjal, naj bi dali Lenko na Jamnik, kjer bi se ji ne godilo slabo, Lotričev je pa zatrjeval, da Anže ne more dolgo odlašati, ker potrebujejo gospodinje, ko nimajo nobene ženske pri hiši.

Mati je bila navdušena za Jelenčevega, hvalila je kmečki stan in še dejala, da naj bo zadovoljna, ko se ji nudi prilika, kakršne ni vsak dan, da bi trden kmet iskal neveste v Kropi.

„Zakaj niste šli pa vi na kmete?“ jo je vprašala užaljeno.

„Nihče me ni vprašal,“ je odvrnila mati.

„Mene pa je,“ ji je odvrnila.

„Kdo?“ se je delala mati nevedno.

„Miheličev,“ je povedala.

„Klemen? Saj ni kmet!“

„Kmeta ne maram, če bi imel grunta za vso Kropo, da veste!“ je bila odločna.

Materi ni bilo prav.

„Ali Klemenu tako zaupaš?“ jo je vprašala.

„Zaupam, zaupam. Ali mislite, da bi včeraj pred vsemi ljudmi tako hitel za mano, če bi me ne imel rad?“

Tako sta govorili z materjo in potem umolknili, ko je prišel oče iz trgovine.

Po večerji je prišla pred hišo in Prata jo je zmotila v njenih premišljevanjih, ki niso bila vesela, ko je spoznala iz materinih besed, da bodo delali težave njeni ljubezni.

Do dobra se je zmračilo, ko je ostala sama. Netopir, ki se je vzel nekod izpod strehe, je prhotal po ulici z enega konca v drugega in se zaletal do sten in spet odletal, kakor bi ne vedel kam. Tako je bilo z njenimi mislimi. Begale so od prejšnjega dne v vigenc iz vigenca domov, objemale Klemen, se rogale in upirale Jelenčevemu, se prerekale z materjo in še iskale v prihodnost in vse bi dala, da bi se razgrnila pred njo in bi mogla videti, kdaj pride oni srečni dan, ko jo popelje Klemen gori k svetemu Lenartu pred altar...

Tiho, kakor bi vzrastel iz zemlje, je obstal pred njo Klemen, ki se je pritihtapil tik ob stenah, da ga ne bi mogla opaziti.

„Lenka!“ je šepnil.

„Kako si me ustrašil,“ je dejala od lepšega in ga pogledala. Videla je, da so se ji oči zaiskrile in ji ni bilo neljubo, ker je prišel.

„Moral sem priti, Lenka,“ je rekel in prisedel.

„Prav, saj sem jaz tudi mislila zdaj nate,“ mu je povedala in se nasmehnila.

„Ali me imaš, Lenka, res rada?“

„Vprašaj!“ mu je odgovorila, kakor bi se ji zdelo za malo, da more dvomiti v njeno ljubezen.

„Nič ne zameri, Lenka,“ jo je prosil, „vprašal sem te, da bom lažje govoril. Veš, danes je bil pri nas ogenj v strehi. Jelenčev je zjutraj razdražil očeta, ker mu radi mene ne mara več kuhati oglja, oče pa hud in je prijel mene in beseda je dala besedo in končala sva s teboj...“

„Z menoj? Si mu povedal? Kaj je rekel?“ je bila Lenka radovedna in upala, da se ji ta trenotek razodene prihodnost, o kateri je prej mislila in sanjala.

„Kaj je rekel?“ je ponovil Klemen njeno vprašanje tako, da ji je ob njegovem glasu vztrepetal upanje in ugasnilo kakor plamenček v vetru. „Jezem je bil in nič ni maral slišati o tebi. Vidiš, zato sem prišel, ker ves dan sem bil potem žalosten in sem se bal, da bi ti že kdo drugi kaj povedal, kako je bilo pri nas, ker oče je bil

glasen in lahko so ga slišali na cesto. Gotovo bi ti bilo težje in Bog ve, kaj bi si mislila."

„O, tega pa nisem čakala, Klemen," je rekla Lenka žalostno in zdelo se ji je, ko da se je vse zaklelo proti njuni ljubezni, ki je tako lepo zacvetela kakor nagelj, katerega je dala Klemenu in ga je bil tako vesel.

„Nič ne bodi žalostna, Lenka! Če bi bil ves svet proti nama, te ne zapustim. Oče se bo moral že premisliti! Povedal sem mu, da tebe ali pa nobene, in držal bom to besedo, samo ako mi ostaneš zvesta in si zadovoljna. Če ne bo drugače, se vzameva pa na roko, saj ne bova prvi tak par v Kropi. Ko bova svoja, se že tudi pri nas vse spremeni," je govoril toplo.

„Vidiš, mene je mati tudi nagovarjala, naj vzamem Jelenčevega..." mu je zaupala.

„In ti?" ji je segel hlastno v besedo.

„Tako nekako sem ji odgovorila kakor ti očetu," mu je povedala in Klemen se je primaknil k njej in jo objel, kot bi ji hotel pokazati, da mu je ne iztrga nihče več iz rok, ki bi se ne strašile zanjo nobenega dela in če bi moral garati ko črna živina vse življenje.

Lenka se ni branila in obšla je ob njem in pozabila sta na vse težave in zapreke in v temo, ki se je bila zgrnila nad njuno ljubezen, so zablestele zvezde, porojene iz sanj in upanja... V svoji sladki zamaknjenosti sta preslišala dvanajst težkih bronastih udarcev, ki so jeknili tam gori od cerkve v noč in je za njimi še brnelo, kakor bi se vzbudili duhovi in šli na svojo pot tožeč, kako vse mine in da je ni zvezde, ki se ne bi utrnila... (Dalje prih.)

Francè Gerželj:

Vstajenje.

Čakal luči sem,
ki v srcu pesem pomladno prižgejo.
Tvoja mi roka nevidno oči je zaprla,
da duša v svetlobi je vzrla
tvoj žalostno mirni obraz.
In sem iskal v dnu svoje duše tiho skrivnost:
iz življenja v večnost zgrâjeni most.

Draga, ob oknu razgrni bele zavese.
Glej, danes je zunaj velik dan;
danes čez njive, travnike in gozdove

*prečudna pesem plove
in vse je kot pred sladkim
razodetjem se v meni zganilo.*

*Midva nečesa bova tiho prosila,
da v kelihu ljubezni najine
bi vstajenje nosila
in sladko skrivnost razodetja.*

*Glej, draga, zunaj je velik dan,
razgrni ob oknu zaveso.*

M. N.:

Pomladna tožba.

*Saj vem, da bo prišla pomlad!
Po tratah se cvetje budi,
po drevju življenje brsti
in kos tam na smreki visoki
že kliče družico k poroki —
ljubezen v pomladi živi.*

*Saj vem, da bo prišla pomlad!
Čez svet gre skrivnostno zvonjenje,
v vseh srcih prepeva vstajenje,
le v mojem se nič ne budi.
Vse moje so trate steptane,
vse klice pomladne požgane,
pomlad le bridkost mi rodi.*

Fran Štefanič:

Krčevina.

Povest.

(Dalje.)

Mušič je mirno sedel na svojem mestu in vlekel iz dolge pipe, kakor da ga cela stvar prav nič ne briga.

„Kaj pa doli v vasi, bo kaj svatbe letos?“

„Ni slišati, Katarina. Pri nas je vprašal Lokvarjev Miha,“ je pripomnila Neža kakor mimogrede.

„Tam je preveč dolga,“ je rekel on.

„Da, in še zanemarjena kmetija,“ je povzela Neža, „pa tudi Marjanca se je protivila...“

„Res? Marjana mi je všeč in včasih sem tako mislila: kaj ko bi mi naredili!“ je počasi izjavila Katarina in pogledala onadva.

Vsi trije so umolknili. Videti je bilo, da ta misel nikomur ni bila tuja. Mušič je glasno puhal dim, ona je postala nemirna, težko je zadrževala radost in razburjenje. „Glej naredilo se bo!“ je dejala v sebi, „Katarina sama je že mislila na to.“ V duhu je videla svojo hčer kot gospodinjo na Krčevini, na posestvu, ki mu ni bilo para v okolici. Zelela je svoji hčeri vse najboljše, a Krčevina se ji je zdela uresničenje največjih želja. V mislih je obljubila sv. Antonu, patronu vseh ženinov in nevest, najlepšo kračo.

Končno je spregovoril Mušič:

„V božjih rokah je vse. Ako bosta mlada dva zadovoljna, pa naredimo. Poznamo se, dobri smo si vedno bili, naj pa bo. Kaj praviš ti, stara?“

„Kaj naj rečem? Seveda mi je prav, ako je taka božja volja.“ Toda radi lepšega je pristavila: „Dobro bi bilo, če bi ostala Marjanca še nekaj časa doma. Mlada je še in tudi doma bi jo potrebovali sedaj, ko sili Jože v Ameriko...“

Hipoma se je ustrašila. Da ni že morda preveč rekla, kar bi utegnilo vso stvar razdreti?!

„Mislim, da bo tudi Matija zadovoljen,“ je pristavil Mušič.

Katarina se je začudeno ozrla vanj. „Kar je meni prav, bo tudi njemu,“ je dejala tako trdo, da je bil Mušič takoj uverjen o resničnosti te trditve.

Katarina je nanovo natočila polič in narezala še slanine, saj se je spodobilo, ko so pravkar sklenili poroko — — —

Mušiču se je zapletal jezik in Neža je brisala solze ginjenja. ko sta stopila pozno na večer iz hiše in ju je Katarina spremila do praga.

Pred hlevom sta zadela na Matijo, ki je pravkar z lesu zapiral hlevska vrata.

„Kaj že z lesu zapiraš, Matija? Ali ni še premalu?“ mu je zaklical Mušič.

„Mislim, da ne. Živina rabi zraka.“

„Prav, prav, dober gospodar si. Pa se pri nas kaj oglasi!“ mu je zaklical Mušič že s pota.

Noč je bila svetla, polna luna je vstajala izza gore. Od juga so plavali raztrgani oblaki in se razgubljali po nebu. V dolini je rahlo šumela reka in iz struge, ki se je vila med gostim vrbjem, so vstajale bele meglice.

Na Krčevini je bila družina zbrana pri mizi. Šlo je na večerjo, gospodinje pa ni bilo nikjer. Pastir je nestrpno obračal žlico, hlapec Jure je nevoljno godrnjal sam pri sebi, Meta si je dala še opravka v kuhinji, Matija pa je molče sedel na svojem mestu.

Naslonjena na odprto okno je zrla tačas Katarina doli po rebri, preko njiv in travnikov, ki so bili njeni in so se širili doli do reke. Vselej, kadar je gledala to svojo zemljo, je bila ponosna in vesela. Le danes ni bila zadovoljna, zdelo se ji je, da je storila nekaj, kar ni bilo prav. Sklenila je poroko svojega Matije z Mušičevim dekletom. Dobro je bilo tako in prav je ukrenila, pa ji je vendar nekaj govorilo, da je storila greh. V spomin se ji je neprestano vrivala Meta. Videla jo je sklonjeno k zemlji, kako koplje in riže kakor krt. Spomnila se je njenega zagorelega obraza, njenih močnih žuljevih rok. Vedela je, da se imata rada z Matijem, da mu je Meta že sedaj kot žena, pa ni bila huda. „Snahal!“ jo je nazivala sama pri sebi in je mislila dobro in lepo o njej. „Izkaže naj se! Zemlja mora imeti ljudi, ki jo zaslužijo!“ je govorila v sebi in željno čakala dneva, ko bo stopila pred njo Meta, skrušena in v zadregi in ji priznala, da sta z Matijem grešila in da bodo posledice tega greha kmalu vidne. Željno je čakala Katarina tega trenutka, pa ga ni dočakala. Meta je ostala neizpremenjena. — V Katarini so začeli rasti dvomi. „Nerodovitna veja!“ je godrnjala v sebi. „Take Krčevina ne rabi! Minilo je že leto, odkar se imata rada, pa ni nič!“ Čimdalje bolj je odrivala Meta iz svojega srca. Nič več ni hotela misliti nanjo kot na bodočo snaho.

„Krčevina mora dobiti gospodinjo, ki ne bo le delala, temveč tudi rodila,“ je sedajle poudarjala, gledaje svojo zemljo. Vrsto sinov in hčera lahko vzredi ta-le njen dom. Krčevina, polna otroškega krika, pozneje polna krepkega zdravega smeha fantov in deklet, ji je vstajala pred očmi. Meta take slike ne more uresničiti, zato jo je danes izbrisala iz svojih načrtov in srce je ne sme boleti radi tega.

„Trideset let dela, trideset težkih let, brez počitka in brez pomoči leži v tej zemlji!“ Ob tem spominu je postala zopet stara Katarina, trda, neizprosna...

„Mati, z večerjo vas čakamol!“ je vstopil Matija.

Ozrla se je vanj prodirljivo, kot bi mu hotela videti v dno duše.

„Stopi semkaj in poglej,“ mu je ukazala. „Vidiš te široke njive in travnike? Vem, videl si že, delal si na tej zemlji. Ali si pa pomislil, da ni bilo tako od vekomaj! Si se spomnil, da je bilo to polje pred tridesetimi leti pusto in prazno, da so se ga ljudje izogibali in je služilo le živini za pašo.“

„Da, mati, zanikrno je bilo, pravili ste mi in tudi sam se še spominjam!“

„Vem, da sem ti pravila, a tega nisem in ti ne bom mogla nikdar dopovedati, koliko sem trpela, preden je vse to zrastle.“

„Bog je vaše delo blagoslovil.“

„Da, toda ta blagoslov sem morala sama priklicati. V potu svojega obraza, s krvavimi žulji na rokah, mnogo, mnogo let, od zore do mraka sem ga iskala in rila za njim. Zapomni si to, sin!“

Govorila je naglo, sunkoma in glas se ji je tresel, da je bil Matija, ki še nikdar ni videl matere take, ves plah.

„Pravili ste mi, da ste v mladosti služili pri kmetu, ki je bil trd in ošaben.“

„Dolgo je že od tega.“ Katarina je zrla skozi okno, kot da se pogovarja z nekom, ki je zunaj. „Mlada sem bila in močna kot žival. Obdelovala sem zemljo gospodarjevo in sem zato dobivala trdo ležišče in borno hrano. Neke noči, ko od utrujenosti nisem mogla spati, sem pregledala svoje življenje: „Ubijam se, trošim svoje sile, pa nimam od tega nič, prav nič. Delala bom, dokler bom zdrava in močna, ko pa oslabim in ostarim, ne bom imela kotička, kamor bi položila glavo in umrla.“ Tedaj sem si zaželela lastne zemlje, le vogla zemlje, ki bi bil samo moj. — Ta naš grič sem mnogokrat gledala. Mimo njega sem hodila ob nedeljah k maši. Hrib je bil gospodarjev. Mislil je, da je zemlja na njem nerodovitna, ali pa je imel zemlje že drugod dovolj, pustil ga je neobdelanega in ga uporabljal za pašnik svoje živine. Na ta grič sem privezala svoje želje. Stopila sem pred gospodarja in ga prosila, naj mi ga proda. Rogal se mi je in me pomiloval, končno mi ga je odstopil za mal denar. Tedaj se je začelo novo življenje.“

Mesec je razsvetlil izbo in Katarinin obraz. Bila je ko zamaknjena, glas se ji je umiril, včasih je za trenutek utihnila, pa zopet nadaljevala.

„Da, takrat se je pričelo življenje, ki ni prenehalo do današnjega dne — Bila je noč; ura v zvoniku farne cerkve je uda-

čila polnoči, ko sem prvokrat zasadila motiko v zemljo, ki je bila moja."

Ozrla se je nanj in nadaljevala:

"Ti si bil takrat še majhno dete; zaviti v plenice si spal na zemlji. Nisem te mogla pustiti doma, hotela sem te imeti poleg sebe, da boš slišal prvi udar motike. — Še nikoli se mi ni zdela noč tako lepa ko takrat. — Ko je vstala prva zora, sem obstala in si otrla čelo. Za mano je ležala odprta črna prst, vanjo so padle moje prve znojne kaplje in obrodile sad..."

Pripovedovala mu je dalje. Podnevi je delala gospodarju, ponoči pa je — po kratkem spanju — obdelovala svojo lastno zemljo. — Spominjala se je vsega. Vedela je za vsako njivo, kdaj in kako je nastala in kakšna letina je bila na njej. — Matija je poslušal. Nikoli ni ljubil svoje matere tako močno kot nocoj.

"In vse ste delali sami?"

"Sama, nikogar nisem imela, ki bi mi pomagal, pa tudi nikogar nisem potrebovala."

"Kje pa je bil takrat moj oče?"

"Tvoj oče?" Nevoljno je stresla z glavo. "Ne vem, kje je bil. služila sva skupaj, ko pa si imel priti na svet ti, ga je vzela noč. Bil je strahopetec. Nikdar nisem pozvedovala za njim."

"Bog ve, kje tava brez doma in strehe," se je zamislil Matija.

"Pustiva to, pozno je že, jaz pa moram še s teboj govoriti o važnejših rečeh."

Začudeno jo je pogledal: "Kar povejte, mati."

"Star si že in oženiti se boš moral. Ker se ti ne spomniš, te moram spomniti jaz. Kaj misliš?"

"Saj sami veste, mati," je bil v zadregi, "kaj vprašujete?"

"Ali še zmiraj misliš na Meto?"

"Ali mar ne mislite tudi vi?"

"Ne," je kratko odvrnila.

Dvignil se je in se oprijel stola, da je zaječal:

"Kaj vam je, mati?" Strmel je vanjo in hotel govoriti, toda ona mu ni pustila.

"Pravim ti: ne! Mete ne boš jemal!"

"Kaj govorite, mati, saj vendar veste, da je Meta — — —"

"Da, da vem," ga je prekinila, "toda kaj vse to! Meta ni za našo hišo! — Ona nam ne more dati sina, ne more dati naslednika Krčevini! Ali nisi že končno uvidel tega?"

"Mati, kaj govorite! Potrpajte, imava se rada in..."

Ni mu dala izgovoriti. Stopila je predenj, položila svojo težko pest na mizo in vsa trepetala. Ustnice so pobledle in se stisnile, iz oči ji je švigal srd. Matija se je za korak odmaknil. Pred njeno jezo je bil majhen kakor dete.

„Ne hodi nikamor, počakaj in poslušaj!“ je ukazala. „Kakor zares stojim tukaj, tako zares se bo zgodilo, kar bom jaz hotela!“
(Dalje prih.)

L. Möschl:

Medica z grobov.

*Čebelice drobne tam ondan sem gledal
na njivici božji.
Cel roj njih tam sladki je nektar nabiral
in v panj si ga nosil.*

*Grmiči cvetoči, kateri so bili?
Al' kutna japonska, al' beli jasmini,
ki črpali rast so v temni globini,
kjer bujno življenje je zdaj le še prah.*

*Zaman je čebelic svarilno brenčanje:
Pustite nam hrano
na grobeh nabrano! —
Saj človek je videl in srkal le med.*

Tine:

Nedvignjeni zakladi.

Narava čuva v svojih nepreglednih zakladnicah neizčrpen vir bogastva. To so poudarjali že ljudje davno pred našim časostetjem, poudarjamo mi, ko smo prodrli do vedno ponovno odkritih bogastev, in tako bodo modrovali brez dvoma tudi v bodoče brez konca in kraja...

Kakor v materialnih, tako dvigamo od časa do časa nove zaklade tudi v duševnih oblikah. Razlika je le ta, da je v dviganju duhovnih dobrin potrebno še vse več spretnosti, samozatajevanja in splošne požrtvovalnosti kakor pri iskanju materialnih vrednot. Ako prav je dviganje „talentov“ zelo nehvaležen posel, vendar zato ne smemo vreči puške v koruzo: saj je to ena izmed najglavnejših nalog, ki jo zahteva neobhodna potreba — poleg tega pa se nam v tem pogledu odpira tako široko polje kakor se more nuditi le našemu kmetškemu pokretu.

Saj je neoporečno dejstvo, da živi med nami nešteto takih talentov, ki so polni zdrave energije — kakor čvrsto ukoreninjene lesnike zastrte v gostem grmovju — samo čakajo dobrega vrtnarja, da jih požlahtni in da mu zato leto za letom najbogateje obrode.

Koliko je med nami in okrog nas življenja polnih fantov in prekipavajočih deklet, ki trošijo svojo energijo kakor hudourniki, ki svojo okolico oškodujejo — mesto da ji potom umestne regulacije v najizdatnejši meri koristijo. Pa bi v slednjem slučaju tudi sami uživali spoštovanje in priznanje mesto preziranja ali celo zanichevanja.

V vsem našem življenju in pri vsakokratnem našem delu imejmo neprestano pred očmi golo dejstvo, da je iz preprostega, življenja polnega fanta ali dekleta — prav tako lahko napraviti veličino — kakor nizkotenega, a tudi najopasnejšega zločinca!

Kakor je za pomlajevanje in požlahtnjevanje krepkih lesnik treba večjih sadjarjev — tako je za oplemenitenje krepkih talentov v naših vaseh treba spretnih probujevalcev in vzorov. Kadar bomo v slehernem hribovskem kotu razpolagali z vsaj enim takim delavcem, takrat se ne bomo več s strahom vpraševali in boječe ugibali, kje je vzrok, da kljub garanju in neprekosljivemu varčevanju ne vemo, koliko časa bomo še spali pod lastno streho.

Sredstva za vzgojo takih buditeljev so: dobra knjiga in list, še boljša pa: živa beseda v obliki predavanj ter tečajev. Vse pa izpopolnjuje praktična primerjava, ki pride do polne veljave na dobro organiziranih izletih, katerih je še vedno veliko premalo v našem sicer vsestranskem udejstvovanju.

Kar ozrimo se okrog sebe in premočimo položaj. Ali ni prav tako težko najti fanta, ki bi ne hotel na poučni izlet, da vidi enkrat malo dalje v svet, kakor ga je težko pripraviti, da čita ali čuje za njegove pojme še zelo neprebavljivo „učeno“ tvarino? Šele kadar bosta naš fant in naše dekle praktično premočila vrednost in bistven pomen novodobnih stremeljenj in ko se bosta uverila, da za tem ciljem teži tudi daljna njihova okolica, šele potem bosta postala dovzetna tudi za teoretično pisane in govorne razprave.

Ni torej važno vedeti samo, kaj je treba dati, ampak tudi, v kakšnem vrstnem redu — torej, kako je treba nuditi našemu naraščanju prepotrebne vsestranske izobrazbe.

Vsled tega so tečaji, kakršne je pričela prirejati naša Zveza, nad vse umesni ter našim razmeram zelo potrebni. Pomanjkljivi utegnejo biti le v tem, ker se tvarina predavanj premalo ujema s

praktičnimi izleti. V pravilno organiziranih poučnih izletih in na to sledečih istopredmetnih predavanjih bi namreč z lahkoto nudili mladini veliko več, a tudi znatno razumljivejšega, kakor ji more nuditi še tako posrečeno suho predavanje.

Iz navedenega sledi, da moramo najprej mi razumeti našo podeželsko mladino, ako hočemo, da nas bo ona razumela. To je naša naloga. Obvladati pa ta del vzgojeslovja pomeni — doseči uspeh v dviganju mrtvih zakladov, ki leže danes neopaženi in zato neizkoriščeni v naših zapuščenih vaseh.

Tu se odpira obširno polje, ki je še jako slabo obdelano. Tu se ponuja teren, ki jamči dobrim ter vztrajnim tekmovalcem za res lepe rekorde.

K startu torej!

Mano:

Gospodinjstvo.

Pri pospravljanju imej glavo pokrito. Prah, ki se dviga pri pometanju, pri stepanju in pospravljanju, se ti vleže v lase in na glavo ter tvori s potom in z mastjo lasišča umazano plast, ki jo boš tudi s temeljitim umivanjem težko izprala. Tudi se boš s pokrito glavo lažje obvarovala prepiha, ki je pri pospravljanju neizogiben, in njega posledic: zobobola, trganja itd.

Pri pomivanju kuhinjske posode ne bodi površna. Posebno pri pločevinasti, emajlirani posodi se vsaka nesnaga kaj rada maščuje. V posodi, ki se je še drže ostanki stare jedi, se vsaka kuha rada pripali. Potem imaš poleg jeze še škodo in nevoljo v družini. Tudi črne kolobarje, ki se narede na zunanji strani posode od saj, moraš vsak dan sproti oribati, drugače se na prvo plast nabere druga in posodo boš potem vse težje osnažila.

Delo na vrtu.

Zopet smo dočakali pomlad. Zopet se bomo posvetile našim vrtilkom, naši dobri in zdravi zelenjadi, ki si jo bomo same pridelale in z njo postregle našim dragim, da ne bo njih vsakdanja hrana preveč enolična.

Letos se mraz dolgo ne poslovi od nas. Zato se bo tudi naše vrtno delo malo zakasnilo. Zemljo smo kajpada že pripravile: pognojile, prekopale, poravnale. Čas bo saditi. Peteršilj in korenje, ki rabita dolgo, preden skalita, bomo kar posejali. Tudi por, čebulo, peso, solato in špinačo sejemo kar na plano. Ako nismo posadili česna že v jeseni, storimo to sedaj. Tudi za prvi grah je že čas.

Zimsko solato, ki smo jo sejale v jeseni in smo jo vso zimo varovale pred mrazom, presadimo sedaj v gredo. Ako bo koncem aprila toplo, bomo že lahko sadile fižol. Ako imamo toplo gredo in smo v marcu posejale vanjo karfijole, ohrovt, zelje, kolerabo in zeleno, bomo koncem aprila že lahko vse te rastlinice presadile v zatišne grede. — Ne pozabimo na cvetlice! Sejmo nageljne, cinije, astre. Nizke astre se posebno podajo za obrobke gred, ponosne cinije pa tvorijo od junija do oktobra živobarvne skupine.

Že lani sem vam toplo priporočala saditev zelene, ki se na kmetskih vrtovih kar ne more udomačiti, čeprav je zelo dobra in vsestransko uporabna zelenjava. Morda bi jo pa vendarle katero dekle sadilo, ako bi vedelo kako. Zato bom to koristno zelenjad kratko opisala.

Zeleno sejemo prve dni marca v toplo gredo ali zabojčke. Do srede aprila so rastlinice že toliko dorasle, da jih lahko razsadimo (seveda tudi v zabojčkih ali v topli gredi). Na prosto presadimo zeleno šele koncem aprila, ako je toplo. Ako zelene ne sejemo doma, dobimo sadike pri vrtnarju. Sadike sadimo v rahlo zemljo, ki smo jo že jeseni pognojile, po 30 cm narazen in sicer ne pregloboko. Srce mora biti nad zemljo, drugače ostanejo korenine drobne. Ob deževju ji pognojimo večkrat z gnojnico in s kurjeki. Avgusta meseca jo malo odgrebemo in porežemo stranske korenine, da bi se glavni gomolj bolj odebelil, potem jo zopet zasujemo. Koncem oktobra so korenine debele in okroglaste, tedaj ali pa šele novembra jo vzamemo iz zemlje in obrežemo. Shranimo jo v zakope na prostem ali pa v kleti v pesku. Najboljša je kot salata. Zeleno osnažimo, skuhamo do mehkega, olupimo, zrežemo na liste in zabelimo z oljem in kisom ali pa z maslom in drobtinicami.

Dopis iz dekliških vrst.

Z veseljem pozdravljamo prvi dopis, ki nam je dospel iz vrst naših deklet in ga v celoti priobčujemo:

Draga dekleta!

Na poziv oziroma prošnjo g. urednice sem se odločila, da napišem par vrstic v naš kotiček „Grude“.

Dekleta! Čas je, da se zavemo, da smo hčerke rodu jugoslovanskega. Vzdravimo se, zavedimo se! Poglejmo kmečka dekleta iz drugih držav. Na primer Čehinje. Imajo svoja glasila in organizacije. Prirejajo družabne večere in ni nikake napetosti med njimi. A pri nas? Dekle, ki ima 2—3 meščanske ali kako trgovsko šolo, se ne druži z navadnim kmečkim dekletom, ki nosi ruto, ker to bi ji bilo ponižujoče — pod čast. A velikokrat ima tako preprosto dekle z osnovno šolo mnogo več srčne omike kakor kaka „frajla“. A ker nosi ruto, v najboljšem slučaju kapco, jo gospodična ignorira. Ne veliko bolje je s podeželskimi učiteljicami. One, ki bi morale in so poklicane, da bi vzgajale tudi odraslo mladino, posebno dekleta, jih namesto da bi jih vzgajale, zaničujejo. Na prijazen pozdrav dekleta komaj odgovoré, da pa bi jim privoščile prijazno besedo, o tem ni niti govora. So seveda tudi izjeme, a žalibog — redke. — A tem, ki jim ni pod čast govoriti s preprostim kmečkim dekletom, ki so mu učiteljice, prijateljice, vsa čast in najiskrenejša hvala.

Dekleta! Ve, ki pa nimate takih učiteljic, se izobražujte same. Posegajte po dobrih knjigah, ne zamudite nobenega predavanja.

Zelo potrebno pa bi bilo, da bi se v vsaki vasi ustanovilo poleg D. k. f. d. še takozvani dekliški krožek. V ta krožek bi povabile vsa dekleta, ki mislijo in

čutijo napredno. Zaupale bi si vse križe in težave, se posvetovale, kako storiti to in ono. Gotovo bi bilo marsikateri lažje. Nazadnje bi zapele kako lepo narodno pesem in se razšle, vesele in zadovoljne.

„Lepo bi bilo,“ si misli marsikatera, ki čita moje vrstice. Sestre drage, dela je treba, bojev. Saj še pogovor pravi, da brez truda ni napredka in brez bojov ni zmage. Zato delajmo in agitirajmo. V vsako hišo mora „Gruda“. Vsak fant in vsako dekle naj s ponosom nosi na svojih prsih znak Kmečkih fantov in deklet.

Zatorej naprej, preko zaprek do cilja!

Štefka.

Organizacija

Žrebanje Grudinih nagrad se je vršilo dne 26. marca ob 6. uri zvečer v pisarni Zveze kmet. fantov in deklet v Ljubljani.

Komisijo pri žrebanju so tvorili: Dr. Julij Felaher, drž. tožilec okr. sodišča v Ljubljani kot predsednik komisije, Dr. Janže Novak, Dolfe Schauer, Marjanca Rozmanova in Francé Gerželj. Upravičencev za žrebanje, ki so pravilno rešili uganko in poslali celoletno naročnino, je bilo 346. Od teh 346 upravičencev so bili izžrebani sledeči: Anton Liberšan, Resa pri Škocjanu na Dol., dobi šivalni stroj; Franc Colarič, Slinovec 1, p. Kostanjevica, dobi gramofon s ploščami; Jože Vogelnik, Gorje-Bled, in Pavlina Ocvirk, Prekope 24, p. Vransko,

Glavna dobitka: šiv. stroj in gramofon z obema lastnikoma z nekaterimi odborniki Zveze k. f. i. d.

dobita vsak po eno veliko budilko; Lepner Angela, Groblje-Sv. Pavel p. Preboldu, Jenko Marjanca, Ljubljana VII, Košar Iva, Frankolovo, Mali Jože, Sv. Ana p. Tržiču, Kovač Marjana, Cerklje 60 p. Kranju, Vode N., Komenda, Brecljnik Ivan, Dravljje 45, Št. Vid p. Ljublj., Hočevnar Franc, Struge na Dol., Gostenčnik Anton, Št. Ilj p. Mislinju, in Lipovž Slavka, Rudnik p. Ljubljani, dobé vsak po eno manjšo uro budilko. Kakor smo že v Kmetškem listu javili, smo morali žrebanje preložiti od 16. marca na 26. marca, ker nam mnogi, ki so želeli naročiti Grudo, niso mogli do 16. marca poslati naročnine. Tudi je bil rok za priglasitev tako kratek, da nismo mogli urediti vseh imen novih naročnikov do prvotnega termina. Upamo, da nam tega podaljšanja roka niste zamerili, in želimo, da bi vsi nagradniki imeli s svojimi darovi čim največ veselja.

Seja ljubljanskega pododbora Zveze k. f. i. d. v Ljubljani. Dne 8. marca se je vršila širša seja ljubljanskega pododbora Zveze, ki je bila združena s predavanjem kap. Marinčiča, ki je v svojem predavanju izvajal oziroma pojasnjeval vojaški zakon. Seji je prisostvovalo 16 članov, ki so pozorno sledili vsem izvajanjem predavatelja. Brez dvoma je, da so tudi takšna predavanja koristna, posebno fantom pride prav, če si znajo kako pomagati v vojaških zadevah. Ta širša seja, združena s predavanjem, je že tretja, ki jo je priredil pododbor. Vršili se bosta še dve taki seji, na kar že sedaj opozarjamo vse fante iz ljubljanske okolice.

Iz Zveze. Vsem društvom smo razposlali okrožnice, ki jih potrebuje Zveza za statistične podatke. Prosimo, da nam te okrožnice društva vrnejo čimprej izpolnjene, sicer nam je nemogoče podati na občnem zboru pregledno in jasno sliko o aktivnosti našega mladinskega pokreta kakor tudi o uspehih, ki jih moremo zabeležiti v poslednji poslovni dobi.

Sestanek kmetške mladine v Valti vasi na Dolenjskem. Na Jožefovo, dne 19. marca, se je vršila v Valti vasi na Dolenjskem seja novomeškega pododbora „Zveze k. f. i. d.“ S to sejo je bil združen tudi sestanek kmetške mladine iz Valte vasi in iz Straže. Predsednik pododbora, tov. Šobar Franc, je otvoril sejo, pozdravil vse navzoče in želel, da se v splošnem prične z delom. Nato je predal besedo tov. Fr. Gerželju, ki je prisostvoval seji kot delegat Zveze iz Ljubljane in je na seji iznesel stvarne predloge, kako naj deluje pododbor in kakšne so njegove naloge. Predvsem je poudarjal, da mora biti pododbor tista vzpodbujajoča edinica, ki bi dajala širše smernice bližnjim društvom kmetških fantov in deklet. V splošnem pa se je na seji sklepalo oziroma razgovarjalo, kako in kje pričeti s stvarnim delom in v tem smislu je bilo storjenih več zelo važnih sklepov, ki jih namerava izvesti pododbor. Seji je prisostvoval tudi tov. dr. Josip Trošt, podpredsed. novomeškega pododbora „Kmet. Prosvete“, ki je v smislu stvarnega dela iznesel predlog, naj se neke v Novem mestu osnuje nekakšna „informativna pisarnica“, kjer bi naši ljudje z džeze dobivali potrebna pojasnila v davčnih, vojaških in vseh upravnih zadevah ter bi se vedeli kam obrniti po nasvet, za katerega danes mnogokrat plačajo težke denarje, ali pa žive v nevednosti. Pododbor je ta predlog vzel z veseljem v vednost in obljubil, da bo po svojih močeh pripomogel k realni ustvaritvi koristnega predloga. Nato je tov. predsednik zaključil sejo. Zatem je pa otvoril sestanek kmetške mladine iz Valte vasi in Straže. Sestanek se je vršil v Valti vasi pri g. Kulovcu, kjer se je zbralo okoli 40 fantov, ki jih je tov. Šobar toplo pozdravil. Za njim pa je zbranim fantom razložil tov. F. Gerželj smernice kmetškega gibanja, posebno pa poudarjal pomen kmetško-delavskega mladinskega pokreta, ki je zadnje čase na

Udeleženci II. prosvetno-organizatorčnega tečaja Zveze, ki se je vršil od 23. II. 1931 do 31. III. 1931 v Ljubljani.
(Kdor si hoče nabaviti sliko, lahko to sporoči tajništvu Zveze v Ljubljani, Cankarjevo nabrežje 5./I.)

Dolenjskem naravnost zadovoljiv in razveseljiv. Navzoči so z zanimanjem sledili izvajanjem govornika, ki mu je šlo predvsem zato, da zbrane čimbolj prepriča in uveri o potrebnosti organiziranja kmetске mladine. Nato so se vršile volitve pripravljalnega odbora Društva k. f. i. d. V odbor so bili izvoljeni naslednji tovariši: Anton Tisovec, predsednik; Marolt Alojz, podpredsednik; Šurla Ladi, tajnik; odborniki: Kulovec Franc, Tisovec Viktor, Kren Franc, Medic Martin in Mausar Franc. Izvoljeni pripravljalni odbor si je nadel nalogo, da čim močnejše in lepše organizira ustanovni občni zbor „Društva kmetских fantov in deklet“ Straža-Valta vas.

Zelo uspelo zborovanje, ki ga je organiziral novomeški pododbor Zveze. je zaključil tov. F. Šobar ter želel pripravljalnemu odboru čimveč uspehov pri njegovem prizadevanju za ojačitev in razmah kmetске misli, predvsem kmetско-mladinske organizacije.

Seja novomeškega pododbora „Zveze kmetских fantov in deklet“. V nedeljo, 8. marca se je vršila v Straži seja novomeškega pododbora „Zveze k. f. i. d.“. Bila je ta seja prav za prav nekak razgovor o delu pododbora v najbližji bodočnosti, o nalogah vsakega pododbora in kako bi bilo treba te naloge izvesti. Seji je prisostvoval kot delegat „Zveze“ tov. Franc Gerželi iz Ljubljane, ki je navzočim odbornikom stvarno in detajlno razložil pomen pododbora kot samostojne inicijativne edinice ter vlogo te edinice v našem kmetskomladinskem gibanju. Na seji je bilo govora o mnogih resnih predlogih in bodočem programu pododborovega delovanja. Vidi se, da so se člani pododbora precej resno prijeti dela ter se tudi zavedajo važnosti in nalog, ki čakajo pododbor. Daljšo sejo je zaključil tov. predsednik Fr. Šobar, ki se je obrnil na vse s pozivom, naj vza-mejo stvar resno v roke. Pokazal je tudi naša tovariška sokolska društva in pojasnil, da to niso nam nasprotna društva, ter da je naša dolžnost, da prevzamemo v sokolskih četah vse prosvetno delo, ki mora nujno sloneti na miselnosti naše vasi. Občni zbor je prav lepo uspel.

Ustanovni občni zbor „Društva kmetских fantov in deklet“ v Zapogah. V nedeljo, 29. marca, se je vršil v Zapogah ustanovni občni zbor „Društva k. f. i. d.“. Marljivi pripravljalni odbor, ki mu je predsedoval tov. Jerman, je vestno izvršil svojo nalogo. Nad dobra dva meseca je širil ideje kmetskomladinskega gibanja v svoji bližnji okolici, nato pa je sklical ustanovni občni zbor, ki je bil prav dobro obiskan. Navzočih je bilo okoli 40 fantov in deklet, ki so si resno in iz srca zaželeli društva. Na občnem zboru je zastopal „Zvezo k. f. i. d.“ tov. Dr. Viktor Maček iz Ljubljane, ki je navzočim razložil program in smernice organizacije kmetске mladine ter pozival kmetско mladino, zbrano na občnem zboru, naj se predvsem zaveda svojega kmetskega dostojanstva ter naj vstraja v gibanju, ki zastopa želje in cilje kmetске mladine, naj za to gibanje deluje, naj se izobražuje.

Stopiče pri Novem mestu. Porodila se je med nami misel, ustanoviti si društvo kmetских fantov in deklet. Zbrali smo se v lepi vasi, ki leži ravno pod Gorjanci, ki naj bo središče našega društva za vse okoliške vasi. S trdno voljo smo šli na delo. Tov. Žagar nam je odstopil svojo gostilniško sobo in tu smo se zbrali. Ustanovni sestanek je bil sklican na nedeljo, dne 8. marca ob 3. uri popoldne. Na sestanek je prišel tudi delegat Zveze društev kmetских fantov in deklet iz Ljubljane tov. dr. Maček. Otvoril je sestanek tov. Matko in podal besedo tov. Mačku, ki je v lepih besedah povedal o življenju kmečkega ljudstva nekdanj, danes in v bodoče. Kmet se mora povzpeti do pravega, razsodnega in

sposobnega gospodarja v občini kakor tudi v državi, kajti on je tisti, ki drži državo in narod pokonci. Da pa bo naš kmet za te velike naloge sposoben, mu je treba izobrazbe. In ravno to je namen našega društva, da vzgaja mladino, da bo ta zrela voditi v bodoče kmečki narod in da si bo vsak posameznik v vasi znal pomagati in si pravilno voditi lastno gospodarstvo, pa tudi da bo znal voditi društva in zadruge. Za te lepe besede se je tov. Matko ml. lepo zahvalil, nakar se je izvršila volitev pripravljalnega odbora. Za predsednika je bil izbran Matko Franci, za podpredsednika Fig Tince, za tajnika Bohte Franci, za blagajnika pa Brulc Anton. Za odbornike so bili imenovani Barborič Anton, Gazvoda Alojz, Kovačič Josip, Jeriček Janez, Žagar Miha in Brezovar Alojz. Nato se je vršil še popis članstva. Vpisalo se je takoj na sestanku 30 članov. S tem je bil ustanovni sestanek zaključen in fantje in dekleta so se v največji radosti in veseleč se novega društva razšli vsak na svoj dom. Želimo, da bi se naše društvo čimprej dvignilo in sedaj v bližajoči se pomladi lepo vzcvetelo v svojem naprednem delu s trdno voljo in geslom: „Nočemo umreti, mi hočemo živeti.“

Občni zbor pododbora Zveze društev kmetских fantov in deklet v Celju. Na Jožefovo, 19. marca, se je vršil v klubovi sobi hotela „Union“ občni zbor celjskega pododbora naše zveze.

Zastopana so bila po zastopnikih društva v Dramljah, Orli vasi, Sv. Jurju ob Taboru, Frankolovem in Stranica. Po prečitaniu in odobrenju zapisnika je podal dosedanjí predsednik tov. Ivan Kronovšek poročilo o delu v preteklem letu. Poudarjal je predvsem potrebo po finančni osamosvojitvi celjskega pododbora, ki bi se naj začel resno baviti z ustanovitvijo lastne zadruge. S tem v zvezi je pomanjkanje lastne in stalne strehe v Celju. Zlasti se občuti neprijetno pomanjkanje stalnega centra v Celju samem, ki bi centralno mnogo lažje vodil organizacije. Tov. Kronovšek je nato, navajajoč posamezne primere, naglasil, da tajništvo zveze v Ljubljani kljub dobri volji vendar premalo podpira posamezna društva in se dovolj ne zaveda resnosti in odgovornosti svojih obljub. Vsa sila dela je v društvih samih in čeprav se čutijo močna, žele tu več razumevanja. Po kratki debati (tov. Mastnak), je sledilo tajniško poročilo tov. Fr. Potočnika iz Frankolovega, ki je referiral o delu za pridobivanje poverjenikov za kmetški tisk v celiskem okrožju. Prešlo se je na to na volitve ter so bili izvoljeni: za predsednika ponovno I. Kronovšek, za njegovega namestnika tov. S. Gomišček iz Celja, za tajnika tov. Mastnak za namestnikom Andrejem Jesenkom. V odboru so zopet tovariši I. Ocvirk, F. Zdolšek, A. Planinc, I. Marinšek, Franc Kronovšek. Predsednikom tiskovnega odseka je ponovno izvoljen tov. Potočnik iz Frankolovega. Na dnevnem redu je bilo še razpravljanje o vprašanju sodelovanja naših mladinskih društev v kmetских sokolskih četah in ustanavljanju le-teh; nadalje kmetске prosvete in propaganda kmetskega tiska. Debata je bila vseskozi živalna in so jo vodili s popolno sigurnostjo kmetški fantje sami. Vidi se, da imajo vsi večletno društveno šolo že za sabo in da so navzoči samostojno misleči in za stvar jekleno odločeni vodje naših posameznih društev. Ves občni zbor je imel pečat občutene odgovornosti za delo in resnosti za stvar. Kratek govor je imel tov. Zdolšek. Občnega zbora se je udeležil Dr. I. Rosina iz Maribora.

Orlavas. Naše društvo kmetских fantov in deklet je priredilo 10dnevni priprojevalni tečaj, ki je trajal od 23. februarja do 5. marca t. l. Tečaj je po-

sečalo 10 deklet deloma iz naše vasi, deloma iz Trnave in Št. Ruperta. Prirojevalni tečaj je vodila strokovna učiteljica gđ. Kladašekova iz Senovega, katero nam je preskrbela naša Zveza. Na tečaju so se izdelovali samo oni predmeti, ki imajo predvsem praktično vrednost kakor: žensko, moško in otroško perilo, ženski in otroški beli in pisani predpasniki, bluže in obleke. Ker pa je bil čas

zeło kratek, zato so se dekleta za stvari, ki niso prišle do izdelovanja, napravile kroje, katere bodo lahko pozneje s pridom uporabljale. Tečaj je uspel v vsakem oziru in so bila z njim vsa dekleta prav zadovoljna, ker so se pač naučile stvari, ki jim bodo pozneje v življenju vedno koristile. Ako bodo prilike pripuščale, bo priredilo naše društvo prirojevalni tečaj tudi drugo leto, na katerem bi se nadaljevalo še z drugimi predmeti, ki pridejo v poštev pri našem novodobnem kmetiskem gospodinjstvu.

Zadnji večer je društvo priredilo z udeleženkami tečaja zaključek, ki se ga je udeležilo tudi lepo število drugih članov. Vsem čistim tovarišicam, ki so za zaključek darovale pecivo, se tem potom najlepše zahvaljujemo. Isto velja tudi naši Zvezi za naklonjenost.

Priporočamo vsem ostalim društvom, da prirede slične tečaje, ki so prepotrebni za naša kmetiska dekleta.

Frankolovo. Dne 16. marca smo imeli ob lepi udeležbi redni občni zbor našega društva. Iz poročil funkcionarjev posnemamo, da je imelo društvo preteklo leto sedem prireditev in predavanj; glavne prireditve so bile tekma koscev in vinska trgatev, prav lep je bil tudi dvodnevni združni tečaj. Društvena knjižnica je štela koncem leta 82 knjig; naročeni pa smo na šest revij. Poročil se je tudi naš član Ivan Kovše (prvi kosce na tekmi 25. 5. 1930.) Izvolil se je stari odbor, ki si je nadel nalogo, da še v tekočem letu pomaga pri ustanovitvi kmetске sokolske čete na Frankolovem in da potem skupno priredimo tekmo koscev in razne kmetijske tečaje.

Sv. Bollenk pri Središču. Dne 8. marca t. l. smo imeli pri nas ustanovni občni zbor društva kmetijskih fantov in deklet, ki sta ga vodila poverjenika g. Fr.

Rizman ter g. Joško Tomažič. Udeležba je bila precej povoljna. Občni zbor je obiskalo 18 fantov in 7 deklet, kateri so pristopili vsi k članstvu društva. Na poziv voditelja ustanovnega občnega zbora je prečitala tov. Danica Zabavnik pravila, ki so bila soglasno sprejeta. Po splošni želji se je volilo z listki, rezultat je bil sledeči: predsednik Fr. Puklavec, Vitan; podpredsednik Franc Šnajdar, istotam; tajnik. Franc Trop; blagajnik Boljenk Štampar, Jastrebec; Danica Zabavnik; Rozina Kolarič, Vodranci; Vinko Zadravec, Kog, in Alojz Zorec, Vitan. V nadzorstvo pa sta izvoljena: Micika Vogrinec, Kog, in Vlado Zabavnik, Vodranci. Namestniki: Trofenik Ivana; Zadravec Ciril, Kog; Mlinarič Alojzija, Vitan; in Ivo Novak, Kog. Članarino smo določili za redne člane 10 Din letno, za podporne člane pa 15 Din. Na občnem zboru se je razmotrivalo o „kolesarskem in pevskem odseku“. Nadalje je tov. Joško Tomažič prečital par člankov iz „Grude“, ki je društveno glasilo, ter ga toplo priporočal vsem članom, da si ga naroče.

Končno je obrazložil tov. Rizman pomen društva in težave poznejšega življenja in nam priporočal, da se okoristimo z raznovrstnim čtivom, predavanjem, izleti ter z vsem, kar nam bo nudilo društvo. Opozarjal je pa, da vsakokrat vestno zasledujemo stvari, ki se jih kot posamezniki ne bi mogli okoristiti. Poudarjal je tudi, da se kmečkega stanu ni treba sramovati ter da je marsikdo srečnejši pod revnim krovom kot v palači. Zeleč nam polno uspeha, nas je bodril, da se lotimo vztrajnega dela.

Podhosta pri Toplicah. Naše društvo kmetiskih fantov in deklet je imelo prvo nedeljo v marcu svoj II. redni občni zbor v Meniški vasi v prostorih tov. Finka. Mesto radi boleznj odsotnega predsednika tov. Alojzija Oblaka je otvoril občni zbor tov. Mlinar in nato podal besedo delegatu „Kmetiske Prosvete“ v Novem mestu tov. Merviču, ravnatelju meščanske šole, ki je našim fantom v lepih besedah podal pomen zbližanja in sodelovanja šolanega inteligenta z našim kmetiskim človekom, ki naj skupno položita temelje in gradita kulturni in gospodarski napredek naše vasi v dobrobit vseh drugih stanov. — Po končanem govoru so sledila poročila funkcionarjev, iz katerih smo posneli, da se ni moglo društveno življenje razgibati pri nas v minulem letu posebno zato, ker nimamo primernege lokala. Zato je občni zbor sklenil, da bo društvo poskusilo vse, da si pribori zadostnih sredstev za zgradbo društvenega doma. Predvsem bo prirejalo v ta namen razne kmetiske teneke.

Pri volitvah smo potrdili stari odbor s to izpremembo, da je prevzel predsedniško mesto tov. Bradač France, ko je zaprosil požrtvovalni prvi predsednik Alojzij Oblak, da se ga razreši te funkcije. Občnega zbora sta se udeležila tudi tov. Bradač Jože, kot delegat Zveze iz Ljubljane in tov. Šobar Franc, predsednik podobora Zveze za Dolenjsko.

Dramlje. Dne 8. marca 1931 smo doživeli Drameljčani vesel dan. Imeli smo priliko slaviti zaključek kmetijske nadaljevalne šole in 3 mesečnega gospodinjiskega tečaja. Oba tečaja sta pokazala ob zaključku povsem zadovoljive uspehe, kar se imamo zahvaliti dobrim učnim močem in vztrajnosti učencev in učenk. Gospodinjiski tečaj je vodila g. Olga Sitig, ki je dosegla z neumornim delom nepričakovane uspehe. Prideljena ji je bila zadnje tedne gdč. Lojzka Kračnikova. Veliko k popolnejšemu uspehu je pripomogla naša splošno priljubljena in požrtvovalna gdč. Kincelj Julka, katera je ves čas poučevala po dva predmeta.

Pod njenim okriljem so se dekleta udeleževala obenem tudi v prosveti. Tudi g. učiteljica Bregant se je pridno udeleževala in posebno zadnji teden mnogo pomagala. Kmetijsko nadaljevalno šolo je vodil šentjurski učitelj gosp. Fr. Hajnšek, ki jo je s pomočjo učiteljev kmetijske šole iz Št. Jurja ob j. žel., gg. ing. Koprivška, ravnatelja Petkovška, šolskega upravitelja g. Žagarja, tukajšnjega g. župnika in še z drugimi predavatelji, res v splošno zadovoljstvo vseh z najboljšim uspehom zaključil. Velike zasluge, da se je tečaj sploh vršil, pripadajo Društvu kmetijskih fantov in deklet „Detelja“, ki je že pred dvema letoma začelo propagirati med tukajšnjimi občani za prireditev gospodinskega tečaja, in ko je uvidelo, da je teren pripravljen, vložilo obenem s priporočilom občine prošnjo na kr. bansko upravo v Ljubljani. Tudi vse učne prostore je dalo na razpolago omenjeno društvo. Dne 8. novembra 1930 nam je bil doposlan od kr. banske uprave ves potreben kuhinjski inventar ter dve učni moči. Nadalje smo na ponovno prošnjo prejeli 2000 Din denarne podpore od omenjene oblasti. Za pomoč, da se je mogel tečaj vršiti, ostane tukajšnje ljudstvo kr. banski upravi in prirediteljem vedno hvaležno.

Zaključek se je vršil s sledečim sporedom: 1. Uprizoritev igre tečajnic in tečajnikov „Pri Brodnikovih“ (režiserka gdč. Kincelj); 2. nagovor g. župana Jeseneka, učitelja g. Hajnšeka, ing. Koprivška, banovinskega zastopnika kmet. referenta g. Okorna, gdč. Julke Kincelj, Jos. Drofenika in drugih; 3. deklamacija; 4. referati učencev in učenk; 5. razdelitev izpričeval; 6. pevske točke: a) ženski zbor, b) mešani zbor, c) moški zbor. (Vodja gosp. Hajnšek); 7. pogostitev in prosta zabava. Razveseljivo je bilo dejstvo, da se je poleg drugih odličnih oseb udeležil zaključka tudi banovinski zastopnik, kmet. referent gosp. Okoren, ki nam je v splošnem pojasnil pomen prirejanja tečajev. Dekletom, katere so preskrbele raznovrstno okusno pecivo in zakuske, so kar žarela lica od številnih pohval s strani gostiteljev za tako izvrstna dela. Pa tudi fantje niso hoteli zaostati, skrbeli so, da se je med petjem, nagovori in drugimi navdušenimi govori pridno zalivalo, ter so bili ponosni na sladko drameljsko kapljico. Splošno se želi, da se kaj kmalu priredi podoben tečaj. **Jesenek.**

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Lojzka Zagožen, Sv. Pavel p. Preb. Prejeli smo Vaši rešitvi Zlogovnice in Črkovnice, vendar je Vaša dopisnica dospela prekasno, da bi mogli priobčiti Vaše ime med rešitvijo v 3. števil. Grude.

L. M.: Kakor vidite, smo morali Vašo pesem malo popraviti, da bo bolj jasna in tudi sposobnejša za tisk. Druga pesem je bolj primerna za Vse svete. Morda jo priobčimo v nov. števil. Za križaljko najlepša hvala.

M. K.: Vaša „Francka“ je kar preveč sentimentalna za našo mladino. Mi moramo vlivati našim dekletom volje do življenja, zdravja, poguma in samozvesti. Take žalostne povesti pa ležejo na dušo kot mōra. Tudi je tisto sanjarjenje delovnega dekleta zelo neprirodno in neverjetno. Napišite kaj veselega, mladostnega. — Rokopis dobite v naši upravi.

Vzrok potrnosti. Kako si danes nekam žalosten, kaj pa ti je?

Veš, pravkar sem se vrnil s taščinega pogreba.

Moje sožalje.

Hvala. Pa nisem zato žalosten, ker je umrla, ampak zato, ker je duhovnik v svojem nagrobnem govoru zatrjeval, da se po smrti zopet snideva.

Korajža. Veste, sinoči sem slišala v spalnici čuden ropot. V sobi smo imeli tatu. Skočila sem brž pokoncu in pogledala pod posteljo. In kaj sem videla? — Dvoje dolgih golih nog.

Kdo je pa bil? Tat, kajne?

O, ne! Moj mož, ki se je bil skril. Tudi on je čul ropot.

Gluha. Gospa N. pride domov in pozvoni. — Nihče ji ne pride odpret. Pozvoni drugič močneje. — Tudi nič.

Končno pozvoni tretjič prav močno in dolgotrajno.

Tedaj pride služkinja in odpre.

Kaj ste gluhi, Mici? jo vpraša vznejevoljeno gospa.

O, ne! slišala sem zvonjenje šele tretjič.

Brza vožnja. Vlak piha in piha, končno se ustavi in ne more več naprej.

Neki hudomušnež pokliče sprevodnika: „Čujte, dragi moj, ali smem izstopiti in nabrati šop cvetic?“

„Ne verujem, da jih tukaj najdete,“ mu odgovori izprevodnik.

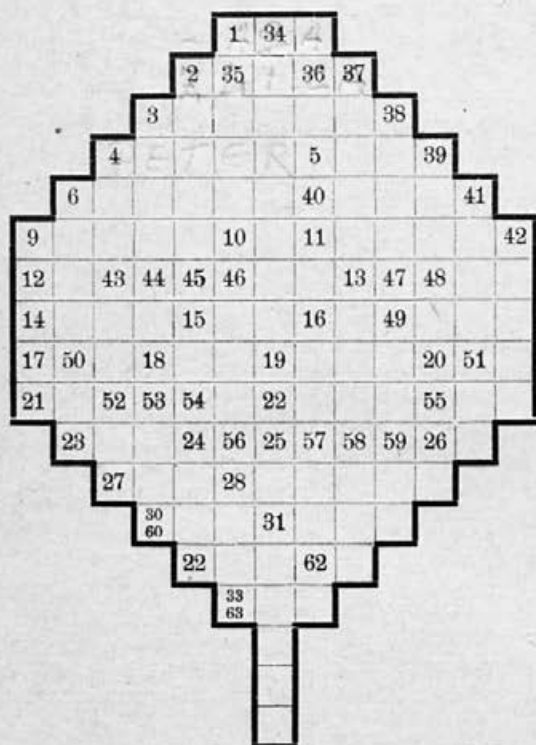
„O, nič ne de, imam s seboj semena; vsejal jih bom in počakal.“

Rešitev križanke, priobčene v 3. števil. Grude.

Vodoravno: 1. dvig, 4. baraka, 8. kapela, 13. Kras, 16. „nopl“, 18. ali, 19. bi, 21. sin, 22. rola, 24. os, 26. Srem, 28. sova, 30. voda, 31. si, 32. gospodar, 33. sobota, 34. Benedikt, 35. as, 38. ja, 41. oh, 43. kes, 44. za, 46. žep, 48. „sa“, 51. Zora, 54. urar, 56. kadi, 58. teža, 60. do-re, 62. vsem ugankarjem vesel Božič, 63. olka, 64. Odol, 65. tele, 66. lepo, 67. lisa, 68. „ku“, 69. njo, 70. „ca“, 71. bik, 72. „uk“, 75. so, 80. la, 83. Trbovlje, 85. August, 88. Sarajevo, 91. os, 92. „lace“, 94. mora, 96. Sara, 97. Ot, 98. toča, 99. alt, 101. da, 102. ton, 104. saki, 106. Aron, 107. Rusija, 108. Rupert, 109. Ivan.

Navpično: 1. drog, 2. in, 3. gospa, 4. Bled, 5. ra, 6. alt, 7. ki, 9. as, 10. pik, 11. en, 12. Aron, 13. klada, 14. ra, 15. svit, 17. proso, 19. bob, 20. Ivo, 23. Odeja, 25. sod, 27. mak, 28. som, 29. ate, 30. vez, 31. SKI, 36. Cerklje, 37. petelin, 39. vzvod, 40. Preka, 42. Hugon, 43. kanon, 44. zajec, 45. Adela, 47. pesek, 48. salon, 49. Božič, 50. pečar, 52. ost, 53. Ama, 55. rad, 56. krt, 57. ime, 59. žep, 60. dol, 61. ris, 68. kovač, 73. Klara, 74. trs, 75. Salon, 76. oje, 77. rum, 78. osa, 79. pas, 81. orjaki, 82. Ivo, 83. toča, 84. „lear“, 86. god, 87. ura, 89. rast, 90. Oton, 93. ali, 95. pop, 98. to, 99. as, 102. tu, 103. ne, 105. Sv.

Križanka „pirh“.
(Sestavil L. Möschl.)

Vodoravno: 1. turški go-spodar, 2. posoda za zajema-nje, 3. prostornina latinsko, 4. svetopisemsko ime, 5. poziv, 6. glagol sed. časa, 7. samo-stalnik, 8. vrsta mošk. glasu, 9. turško sv. pismo, 10. krati-ca za naslov, 11. trgovski iz-raz, 12. poklic, ki se pridobi na univerzi, 13. del sobe, 14. vegetarično delo živih bitij, 15. snov, ki jo rabi mizar, 16. rabi-mo pri kovanju, 17. družinski glavar, 18. del brizgalne, 19. pridevnik, 20. dolina nemško, 21. pridevnik sred. spola, 22. izraz za Vel. noč, 23. podzem-ski hodnik, 24. ploskovna mera, 25. severni slovanski narod, 26. medmet, 27. slovenski pisa-telj, 28. važna žila, 29. samo-glasnik, 30. ena časovna doba, 31. vršički skal v morju, 32. zdravilo za mrzlico, 33. rod-binski član.

Navpično: 34. Priljubljen mesečnik za kmet. mladino (v obliki pridevnika), 2. Večji kraj v Banatu, 35. gora grških bo-gov, 36. žen. krst. ime, 37. mla-tilno orodje, 3. privlačni pred-met, 38. prostor nad zemljo,

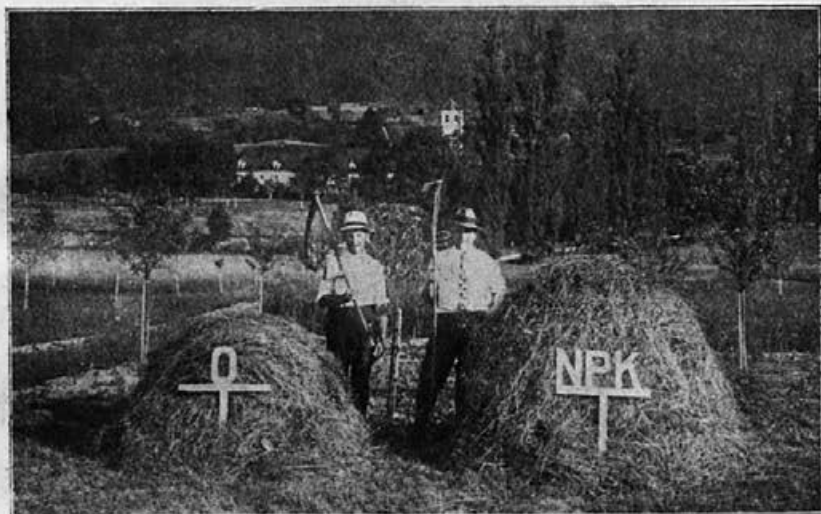
4. dejanje darežljivosti, 39. rastlina za predivo, 6. najbolj zdrava pijača, 41. po-hištvo, 9. plevel v hrvatskem jeziku, 42. dalmatinsko vino, 43. nedoločni števnik, 44. i. t. d. latinsko, 45. kranjski izraz za tukaj, 46. površina (tujka), 13. ptice ujede, 47. soglasnik, 48. vojna srbsko, 16. opora rastlini, 49. domača žival, 50. isti kot pod 31. vodoravno, samo v ednini, 19. tistim, ki so naročeni na Grudo, 51. spi (po otroško), 52. užitna rudnina, ki jo moramo imeti, 53. prva žena, 54. pri-devnik, 55. del glave, 56. vodne živali, 57. časovna merila, 58. porastla strmina, 59. glas zasmehljive dom. živali, 61. samoglasnik, 62. veznik, 60. soglasnik, 63. soglasnik.

Srednja navpična in deseta vodoravna vrsta izražata voščilo uredništva in upravnštva „Grude“.

Mnogo, dobro in po ceni!

To se danes zahteva od vsakega privrednika. Kmetovalec mora temu zahtevu zadostiti, ako želi sodelovati v narodno-gospodarskem oziroma svetovno-gospodarskem ustroju.

Naloga kmetijske mladine je, da sledi modernim tehničnim sredstvom in jih skuša uporabljati v gospodarstvu. Slika nam kaže en primer, kako se lahko pridelava mnogo, dobro in po ceni.

Gnojilni poskus na travniku na banovinskem posestvu v Kostanjevici.

Treba je umno in pravočasno uporabljati umetni gnoj.

Tvornica za dušik d. d. Ruše pri Mariboru izdeluje mešano gnojilo

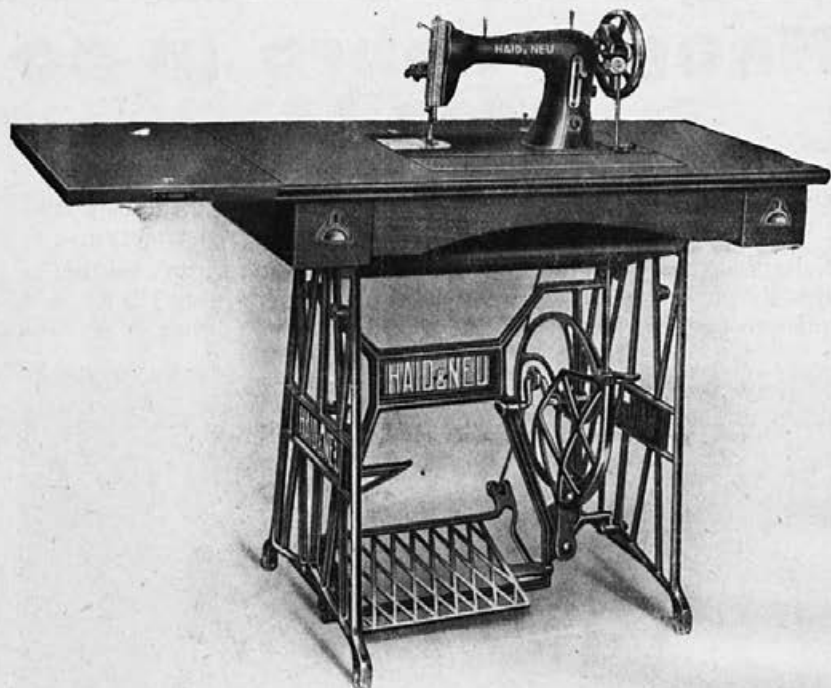
Nitrofoskal-Ruše

ki vsebuje 4% dušika, 8% fosforne kisline, 8% kalija in okoli 33% apna t.j. vso ono hrano, ki jo posevi rabijo, da rodijo bogato in dobro.

Apneni dušik

pa povspešuje bujnost rasti in povečuje odstotek beljakovin v rastlinah, kar je pred vsem za pridelovanje sena na travnikih od velikega pomena.

Naročila sprejema tvornica, ki izvršuje analizo zemlje in daje strokovna navodila za pravilno uporabo umetnih gnojil.

„HAID & NEU“

šivalni stroji.

„Mifa“ prvovrstna nemška kolesa.
Zahtevajte cenike brezplačno! V vsakem
kraju iščemo zastopnike (pripravno kot
postranski zaslužek za kmetske fante).

„Centra“,
Zaloga šivalnih strojev in koles
Ljubljana
Masarykova cesta (Nova palača Vzajemne
zavarovalnice)

Pazite pri nakupu šivalnih strojev na najboljšo znamko in to je **PFAFF**!

PFAFF šivalne stroje

za rodbino, obrt in industrijo z večletno garancijo, kupite ugodno tudi na obroke pri trrdki

Ign. Vok, Ljubljana

Tavčarjeva ul. 7 ali v podružnici
Kranj in Novo mesto.

Poduk v vезenju brezplačen!

„PLANINKA“ ZDRAVILNI ČAJ

prenavlja, čisti in osvežuje kri, izboljša slabo prebavo, slabotno delovanje čreves, napihovanje, obolenje mokračne kisline, jeter, žolča in žolčni kamen.

Vzpodbuja apetit in izbornu učinkuje pri arteriosklerozi. Zahtevajte v lekarnah samo pravi „Planinka“ zdravilni čaj, ki se ne prodaja odprto, temveč samo v plombiranih paketih po Din 20- z napisom proizvajalca:

LEKARNA MR. LEO BAHOVEC LJUBLJANA
Kongresni trg

**Poskusite
Grudi pridobiti enega
novega
naročnika!**

**angleškega
in češkega
sukna!**

BOGATA IZBIRA!

**A. & E. SKABERNĚ
LJUBLJANA**

Rezervirano!

za

Philips-Radio

na 12
mesečnih obrokov.

Najboljši aparati!
Najugodnejši obroki!

Generalno zastopstvo

„Centra“, Ljubljana

Masarykova cesta (Nova palača
Vzajemne zavarovalnice.)

Dobro kupite

nogavice, kravate, srajce, nahrbtnike, naramnice, dežnike, palice, čipke, svilnate trakove, gumbe, nože, škarje, voščeno platno (Wachstuch), potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, tapetnike le pri

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

Nizke cene!

blizu Prešernovega spomenika (ob vodi)

„EKONOM“

osrednja gospodarska zadruga v Ljubljani
Kolodvorska ulica 7

Ima v zalogi po najnižjih cenah deželne pridelke, najfinejšo banaško in domačo moko, krmila, spec. blago in ostale v to stroko spadajoče predmete.

Zaloga vseh vrst umetnih gnojil, modre galice, prvovrstne strešne opeke iz opekarne **Ilovac**, Karlovac, ter najboljšega splitskega in trboveljskega portland cementa.

Pridobite „Grudi“

vsaj enega novega naročnika!

LEKARNA

TRNKÓCZY

Ljubljana, Mestni trg št. 4

Telefon 2186.

Pošt. ček. rač. 10755.

Zaloga vseh domačih in tujih
zdravilnih sredstev, mineral-
nih voda, obvezil itd.

Denar naložite

najbolje in najvarneje pri domačem zavodu

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM V LJUBLJANI

reg. zadr. z neomejeno zavezo

TAVČARJEVA (SODNA) UL. 1.

Telefon št. 2847 — Rač. pošt. hran. št. 14.257. — Brzjavi: „Kmetški dom“.

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje po $5\frac{1}{2}\%$, pri tromesečni odpovedi po 7% brez odbitka davka na rente.

Stanje vlog:
nad Din 30.000.000.-.

Rezervni zaklad:
nad Din 700.000.-.

Jamstvo za vloge presega večkratno vrednost vlog. Strankam nudi brezplačno poštne položnice za nalaganje denarja. — Vložne knjižice drugih zavodov sprejema kot gotovino brez prekinjenja obrestovanja.

Posojila daje na poroštvo, na vknjižbo in na zastavo premičnin in vrednostnih papirjev in v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Blagajniške ure: Ob delavnikih od 8 - 12 $\frac{1}{2}$, in od 3 - 4 $\frac{1}{2}$, le ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8 - 12 $\frac{1}{2}$ ure.

